

שהרסיסים מתאחדים לגושים גדולים יותר, כן מצטמצם חופש-התירון של מפא"י בעת הרכבת של קואליציות.

הראשון שמינהר לנצל מצב-כוח ככלי זה היה מנחם בגין, מנהיג חרות. בשם 17 ח"כ מפלגתו פנה אל 17 ח"כי הליברלים, הציע להם להקים גוש פרלמנטרי משותף — אך לא איחוד של ממש.

נדף מן ההצעה ריח תעמולתי, כי היא פורסמה ברבים לפני שאף הגיעה לידי הליברלים.

מחיר החופש. בגלל הפירוס, אי אפשר היה לקיים דיון שקט וענייני בחדרי חדרים, כדי לעמוד על כחנת ההצעה. וכלו להיות לה כחנות שונות. בין השאר:

- הכחנה למנוע בעד הליברלים להיכנס לקואליציה עם מפא"י ולהכריחם להיכנס שאר באופוזיציה, מתוך הנחה שבן-גוריון לא יסכים לשבת בממשלה עם נציגי-חרות. במקרה זה, יהיה הדבר מכריח את בן-גוריון להקים קואליציה עם השמאל, ומפא"י לשמאל להעמיד תנאים אוליטאטיביים.
- הכחנה להכריח את מפא"י להקים קואליציה ימנית-דתית בה תהיה בכיעוט. בקואליציה כזאת היו למפא"י ולזנבה 46 קולות, ואילו לגוש הליברלי-הלאומי ולגוש המפד"ל-פא"י ביחד — 48 קולות. בצורה זו היתה מתאפשרת, בפעם הראשונה, השיתוף חרות בממשלה.

● הכחנה לשותף את חרות בקואליציה ימנית, בלי הדתיים, בה היו 34 קולות הליברלי-הלאומי מול 48 קולות מפא"י. ספק אם אנשי חרות עצמם חשבו מחשיבות אלה עד הסוף, לפני הגשת ההצעה. ואילו הליברלים לא ששו לחתור על חופש-התירון שלהם מותרת תכלית בלתי-ברורה.

אכן שואבת. בנין לא היה היחיד שפול לעבר יצירת גושים. בצד הדתי התייגשה דיעה כימעת מאוחדת לאיחוד ה-14 ח"כים (עם סיכויים קלושים מאוד להצטרפות ארבעת ח"כי אגודת ישראל).

מעניינת ביותר היתה הכחנה בשמאל שם לא הכריזו איש הכרזות, לא הציעו איש הצעות פומביות. אך מאחורי הקלעים נשלחו דיונים אלמוניים כדי למשש את הדופק ביחס להצעה שלא התממשה לפני הבחירות: הקמת גוש גדול של השמאל, ביוזמת אחת-דו-העבודה ומפ"ם, שמטרתה העיקרית תהיה למשוך אליו חלק ממפא"י — ולשמש אבן-שואבת לאיחוד כל מפלגות-הפועלים בבוא היום, אחרי ירידת דוד בן-גוריון. בדיווח השבוע סופקה על-ידי בן-גוריון עצמו, בנאום בפני פועלי מפא"י, שהיה דגוש השמצות כלפי מפ"ם ואחדות-העבודה, דה, הציע לכנס ועידה לשם איחוד תנועת הפועלים.

מנגנון

קול אדוני

אור ליום רביעי בשבוע שעבר, בשעה שלוש וחצי בלילה, שלש שעות וחצי אחרי שנסגרו הקלפיות לכנסת החמישית, ספץ מנהל קול-ישראל, נתן גבתון, מחדש במערכת-המשדרים שהותקנה, במיוחד עבור קול-ישראל, בבניין משרד הפנים. בפה הוא הוציא פקודות דחופות לעורו: להפסיק מיד את פירוסם התוצאות בקלפיות הבודות, כפי שהגיעו אליהם מכל הארץ.

ימקום של גבתון: שידור התוצאות הבדורות מעכב את סיכום התוצאות המצטברות. הנימוק האמיתי, בו לא השתמש גבתון: החל משעה זו החלה להתברר מפלגתה של מפא"י בכל חלקי הארץ. עד לשעה זו, כאשר הגיעו סיכומי הקלפיות הקטנות בשוברים הכפריים, עדיין היה מעמדה של מפא"י איתן. מישהו מיסתורי היה סבור כי אם איראפשר למנוע את הפסדה של מפא"י, לפחות אין להרעיש בו עולמות.

כיוצאה מהחלטה זו אירעה שורה של דברים מוזרים. קול ישראל הפסיק לשרר תוצאות קלפיות בודדות, שידור סיכומים כלליים בלבד, בהם לא השתקפה מפלגת מפא"י. בשעה 11 בבוקר חוסל המנגנון שהוקם במיוחד לשידור תוצאות הבחירות, וקול-ישראל הפסיק לשרר.

מאחר שהשעה, בפעם הראשונה מאז נערכות בחירות בישראל, נמסר הדיווח הבלעדי על תוצאות הבחירות לקול-ישראל, ואפילו סוכנות הידיעות עתיים קיבלה את התוצאות דרכו, נספק למעשה הדיווח ה"שטף" על התוצאות. העתונות פירסמה תוצאות אלה רק לפי הדיווחים של כתביהם במקומות שונים בארץ.

"ראדיו" "ג"א שידר." היה זה הצעד מזור עד מאוד, ביותר לנוכח המאמצים כספיים הרבים שהושקעו על מנת לאפשר לקול-ישראל למסור דיווח שוטף.

ראשיעיר נמיר ורעייתו
חצי בפנים, חצי בחוץ

שעבד משך שנתיים כסבא בית המלון אילת, שבאילת, אשר היה שייך לחברה הסתדרותית מרגוע לעובד.

שעה שבית-המלון פשט את הרגל, החלה ההנהלה הסתדרותית לסכם את החשבונות של העובדים. ואז התברר לגרינפרד לפתע, כי לא זכה לקבל תוספת-עבודה, חיספשות וטיסות תל-אביב, להן היה זכאי.

"קח 2000 וחסל!" הטבח בדימוס לא התעצל, הריץ מיכתב להסתדרות, הבע ממנה סך 4059.22 לירות, המגיעות לו. עורכי-החשבון וגזבר החברה לא גילו נכונות להיענות לדרישותיו, אם כי הסכימו שהיבים לו את כספו: "קח אלפים לירות במוזמנים ונגמור את העניין", הציעו לו. העובד לא ניכז. הוא פנה לממונה על השכר, במשרד העבודה, הגיש תביעה נגד מעבידו — האירגון המיקצועי החיבי, על פי ההגיון, להגן עליו מפני ניצול.

הממנה על השכר התחמק, טען שהעניין אינו בתחום סמכותו. עם זאת, הודיע שיהיה מיכן להיכנס לעובדי הקורה, אם שני הצדדים יתחייבו מראש לקבל את בירורו. אנשי המנגנון הסתדרותי דחו את ההצעה, לא הסכימו לבוררות משרד העבודה. השבוע, הגיש פרקליטו של גרינפרד, עורך-הדין אברהם דיגרי, תביעה אורחית לבית-המשפט, בה הבע בן הסתדרות החזרת 4059.22 הלירות. נוסף על כך, ובהסתייגות על ההוק למניעת הלנת שכר, הבע 10 אחוז תוספת על כל שבוע של הלנה, החל מ-31 בינואר 1960, יום עבודתו ה"אחרון של העובד בחברה.

אם אומנם תתקבל התביעה, תעלה ההלנה הממושכת להסתדרות בסך 27.694.42 לירות.

דרכי-אדם

מן היד לפה

בפאריס יושב יורד ישראלי אמיד. לא חסר לו דבר, כי בהיותו בארץ קיבץ הון לא מועט, שטייע לו להסתדר בישראל, ולבסס לאחר מכן את קיומו בכבוד בצרפת. הדרך בה התעשר בארץ: הוא היה קצבן, פשט יד ברחובות תל-אביב.

השבועי גורל פושט-היד את סויה פירו במכונת, אותו שומר המערה כת "העולם הזה". כותב הקצבן העליון:

עליתי ארצה בשנת 1954. גרתי בצריף מעברה, יחד עם נחשים, עכברים וכל מיני מחלות. משרד הסעד נתן לי 12 לירות לחודש. הייתי רעב לחם, וימים שלמים לא באה פת לחם לפי. כי אני נכה.

שנתיים רצתי אחרי פקודי משרד הסעד ומלכין בקקשה שיתנו לי עבודה כלשהי, בה אכל אפרנס. אני אב למשפחה של שלוש נפשות. אך הריצות היו לשווא. לא נתנו לי עבודה, ולא עזרו לי.

יום אחד יצאתי לרחובות תל-אביב וראיתי אנשים שלמים בגופם, בעלי כוח עבודה, פושטים את ידם לעבר העוברים והשבים, אפילו מול אנשים נכים. נוכחתי לדעת שהם מקבצים סכומים גדולים.

אחרי שבדקתי את הכנסתם של מבקשי-הנזרות, הורדתי את הפרוטוה מרגלי, הר-כתי משקפיים כהים, והתחלתי להתהלך על שני מקלות. נעמדתי בפניה ושפתי יד לעבר הקהל, כשדמעות גדולות זולרות מעיני. היו אלה דמעות צער, אבל הן הפכו לדמעות-ניל, כשספתי את ההכנסה היומית: ביום הראשון, הרחחתי 60 לירות. אחר כך הגעתי גם ל-80 לירות ליום.

בקיצור, בעבודה הזאת יש רחח רב. **"תוכל להיג עשיר!"** אבל זאת לא עבודה הגונה. אומנם עובתי בה, וי הצלחתי עד כדי כך שהייתי במצב שאיפשר לי לקחת זירה קטנה בדמי-מפתח, אבל גם פיתח, מי 1954 ועד 1958, למשרד ה"ממשלה השונים, שיסדרו לי עבודה ממש. לבסוף פניתי במכתב לראש-הממשלה. הוא הפנה את בקשתי, עם המלצה, ללישכת עזרה סוציאלית בשכונת-התקווה. אז שלחו אלי הבינה עובדת סוציאלית.

היא באה ודיברה איתי, וראתה את המצב. אחרי-כך אמרה לי: "כדאי לך שתמשיך ב"עבודה הזאת, בקבצות. בעוד כמה שנים אתה יכול להיות עשיר. ובארץ, אין עבודה אחרת בשבילך."

בוה נסתים העניין. פניתי עוד לכל מיני משרדים ושרים, גם לשר-החינוך-והתרבות, אך כלום לא עזר.

לכן המשכתי לעבוד בקבצות, עד ליום בו עזבתי את הארץ לצמיתות. זה כדאי. יש פושטיי שצברו מאתיים אלף לירות בדרך זו. אלה שלא עובדים כל יום, צוברים 20 אלף לירות. הקבצנים העשירים באמת הם, על פי רוב, עיוורים. אבל גם כתם אנשים יכולים להתעשר בדרך זו.

סגן-ראש-העיר. לתפקיד זה יש מספר מועמדים שלגביהם קיימים כמה שיקולים אישיים: חיים לבנון מתנגד להצעה, מאחר שאינו מוכן להיות סגן-ראש-העיר, אחרי שהיה ראשה. מועמד אחר, יוסף תמיר, תומך בהצטרפות, מכתפק בתפקיד מוכיר המפלגה אותו הוא ממלא, מעדיף לחתור על הסגנות. שמחה ארליך, לעומת זאת, הוא מנהל ה"מנגנון בעיריית רמת-גן ובתור שכזה, אינו יכול להיות בראשות העיר תל-אביב ומתנגד להצטרפות. עמדה שושה קשיש מלקחת חלק אקטיבי בהנהלה. שאר הנציגים לא הוצעו לתפקיד.

לא פחות חשובים מן השיקולים האישיים היו השיקולים המפלגתיים. אם המפלגה ה"ליברלית" הצטרף לקואליציה בתפקיד משני, היא תחל להיות אלטרנטיבה לשלטון מפא"י בעיר. זאת ידע חבר הנהלת-המפלגה משה קול, שעה שהצהיר בכנס פעילי ה"מפלגה", ערב הבחירות, שמיד אחריהן תפוק רק הקואליציה הקיימת בעיריה.

אך האם אפשר בכלל להקים קואליציה אחרת?

בתוך הקופסה. סגן ראש-העיר ה"חרותי" לשעבר, אברהם שכטרמן, כבר פנה לליברלים בהצעה להקמת גוש בעיריה. הוא הציע להקים את הקואליציה החדשה יחד עם הדתיים.

אך הליברלים לא יכלו עדיין להחליט בשאלה זו. קיימים לגביהם שני חשבונות נוספים:

- חשבון המחיר אותו ידרוש הרב אברמוביץ האגודאי תמורת המעבר מתמיכה במפא"י אל הליברלים. (פועלי אגודת ישראל זכו בבחירות לכנסת בתוספת קולות תל-אביביים, ואברמוביץ, הרואה את עצמו כי מנצח, עלול להציג תנאים קשים).

- חשבון המיקוח הקואליציוני בממשלה. כאן מצבה של מפא"י אינו נוח כלל. אילו היו קולות הבוחחים לכנסת קובעים את הרכב מועצת העיר, היתה מפא"י מפסידה החודש של הרוב המאפשר לה להקים הנהלה בלי הליברלים. הליברלים יודעים זאת. הם ישתמשו באיום של פירוק ההנהלה על-ידי רכישת אברמוביץ, כדי לחזק את תביעותיהם במיקוח על הרכב הקואליציה הממשלתית. בכך יכניסו את ראשו של נמיר לקופת מיקוח.

העובדה שראשו מונח על הטס לא הפריעה שבוע למיר לצאת פעם נוספת לאחת מנסיעותיו התכופות לחוף-לארץ. האמתלה: פגישה עם הנובן היהודי וולפסון, בניגון הקמת מרכז ספורטאי בתל-אביב.

עבודה

המעכיד הסרבן

ההסתדרות הכללית של העובדים העבריים מעסיקה, כידוע, עובדים בשכר. מה קורה כשמעביד זה, שהוא האיגוד המיקצועי ה"חיובי" להגן עליהם, נכבד לסלק חוב שנגרם בשל הלנת-שכר? את התשובה המרה קיבל דוב גרינפרד

ההוכחה החותכת לכך ששינוי סדרי הדיווח נעשה באופן פיתאומי, נימצאת ב"גליון שבועון קול-ישראל, ראדיו שהופיע ערב הבחירות. באותו גליון הודפסו חמישה עמודים מיוחדים של טבלאות, ובהן הוצאות כל הבחירות עד כה בישראל, לפי מקומות היישוב השונים. לניחוח המאורי נים הושארו בטבלאות אלה מושבצות ריקות, כדי שהמאזינים יוכלו למלא בהם את הסיכומים החלקיים שיתקבלו כבר בשעות הבוקר המוקדמות, להשוותם לתוצאות ה"קודמות".

טבלאות ראדיו נשארו ללא שימוש. ה"סיבה הפשוטה: קול-ישראל לא שידר שום תוצאה הניתנת להשוואה.

במשך יום רביעי, אחרי שנפסקה עבודת צוות הדיווח המיוחד, מצא קול-ישראל ל"נכון לשדר תוצאה השוואתית אחת: זו היה איזור אשקלון. באופן מיקרי, כמובן, היה זה האיזור היחיד בישראל בו עלה כוחה של מפא"י בהשוואה לכנסת הרביעית.

הדריירה של שוטים. עוד יותר מגיחך נראה הדיווח של קול-ישראל, למחרת היום. הודיעות על תוצאות הבחירות תפסו מקום מינוני, כאילו היו חסרי-חשיבות. ה"ה זה נסיון ברור להטעות דעת הקהל באמצעות מכשיר ממלכתי.

לא היתה בכך משום הפתעה. כי קול-ישראל הוא מוסד הכפוף למשרד ראש-הממשלה. משרד זה יכול להורות למנהל קול-ישראל כיצד עליהם לשרר תוצאות בחירות, בהתאם להלך-רוחם של השולטים בו.

עיריות

ראש על טס

תפקידם של חברי קואליציה היא להצדיק את מעשי השלטונות. תפקידם של חברי ה"אופוזיציה הוא לשלול כל מעשה של השליט טוגנות. מה צריך להיות תפקידה של סיעה אשר חלק ממנה משתתף בקואליציה, ואילו פלג אחר שלה נמנה על האופוזיציה?

בפני בעייה מורדה ועדינה זו עמדה ה"סיעה הליברלית בעיריית תל-אביב, מיד עם הקמת המפלגה הליברלית. בעוד ששני חברי המפלגה הפרוגרסיביים-לשעבר היו חברי הנהלה, כשאחד מהם, משה גולד-שטיין, הוא גם סגן-ראש-העיר בשכר, היו ששת חברי הסיעה האחרים, הציונים-הכלליים-לשעבר, שיתפים פעילים לשבועת אנשי חירות באופוזיציה.

במועצת העירייה, בת 31 החברים, מלמת קואליציה בת 18 חברים, בראשות מפא"י, לקואליציה זו יש רוב גם בלי נציגי ה"ליברלים. את לשון-המאזניים מההה הרב אברמוביץ, נציגם אדום הזקן של פועלי אגודת-ישראל.

לבנין לא, תמיר כן. עד לבחירות לא רצו הליברלים להחליט מה לעשות. השבוע עמדה המפלגה בפני שתי אפשרויות: יות: להצטרף כולה לקואליציה או לעזוב אותה כולה, ולנסות להקים קואליציה אחרת. בהצעת ההצטרפות כלולה הבטחה לתפקיד